

CURRICULUM ȘCOLAR

ISTORIE, *clasa a V-a*

NOTĂ DE PREZENTARE

Textul de față reprezintă forma definitivă a curriculum-ului de istorie pentru clasa a V-a. El a fost elaborat într-o primă versiune în 1992, față de care forma actuală a textului reflectă ajustările propuse de către participanții la dezbaterile proiectului inițial (cercetători, istorici, cadre didactice, factori de decizie, autori de manuale), în perioada 1992-1995. Rezultatele au confirmat acordul față de un curriculum construit în jurul unor competențe, posibil de urmărit de-a lungul gimnaziului.

1. PRINCIPII DE ELABORARE

Construirea formei actuale a curriculum-ului de istorie a pornit de la o serie de principii generale și specifice, caracteristice oricărui proces de proiectare curriculară.

În cazul istoriei, principiile au vizat:

- (a) asigurarea caracterului dinamic și deschis al studiului istoriei;
- (b) renunțarea la criteriul compartimentării disciplinei în "istoria românilor" și "istoria universală" și opțiunea pentru un decupaj didactic nou, vizând studierea integrată a istoriei naționale și a celei universale;
- (c) construirea curriculum-ului în jurul unor competențe și atitudini esențiale în formarea personalității elevului (vezi **componenta reglatoare**);
- (d) echilibrarea raportului dintre tipurile de cunoștințe implicate de studierea trecutului și dintre istoria locală - istoria națională - istoria universală (vezi **componenta relativă la conținutul învățării**);
- (e) urmărirea progresului elevilor în învățare și experiență.

Documentul de față oferă o posibilă soluție în rezolvarea unei "ecuații" care aduce față în față elevul, aflat într-un anumit moment al evoluției sale și un obiect de studiu, cu provocările sale epistemologice și axiologice. Locul ocupat de elev în cadrul deciziilor cu privire la educație solicită din partea obiectelor de studiu o mare flexibilitate, tradusă în "oferte de învățare" care să asigure "ocazii de învățare multiple" și "suporturi de învățare numeroase".

De altfel, pornindu-se de la constrângerile inerente obiectului de studiu și de la palierul de vârstă corespunzător (10-14 ani), am optat pentru o gradare a efortului intelectual al elevilor: clasele V-VI reprezintă o "introducere" în studiul istoriei (**familiarizarea cu domeniul, cu particularitățile muncii istoricului/arheologului, cu izvoarele istorice și metodele de utilizare**), iar clasele VII-VIII, o aprofundare a cunoștințelor și competențelor dobândite (**creșterea dificultăților conceptelor utilizate și sporirea ocaziilor de implicare în reconstruirea "imaginii" trecutului**).

3. ELEMENTELE DE NOUȚATE ALE CURRICULUM-ULUI:

- (a) înnoirea informației;
- (b) valorificarea categoriilor de cunoștințe cu potențial educativ ridicat (interpretarea faptelor istorice, cunoașterea și utilizarea izvoarelor istorice, modele de cercetare specifice domeniului);
- (c) structurarea conținutului astfel încât să se contureze clar domeniile realității studiate prin istorie și să permită transferul de cunoștințe în interiorul obiectului de studiu și în demers interdisciplinar;
- (d) o flexibilitate a conținuturilor, care să permită elaborarea unor manuale alternative și libertatea de acțiune a cadrelor didactice în procesul de predare;
- (e) construirea unei rețele de obiective generale ale predării/învățării istoriei (pe ciclul de învățământ), obiective specifice fiecărui an de studiu, care să orienteze demersul didactic, să reechilibreze raportul informativ/formativ în studiul istoriei, să permită elaborarea unor criterii de evaluare și a unor instrumente metodice necesare practicianului.

I OBIECTIVELE GENERALE ALE ISTORIEI ÎN GIMNAZIU

La finele cursului gimnazial elevul va dobândi deprinderi și abilități de cunoaștere a realității istorice prin activarea în mod corelat a imaginației proprii și a operațiilor gândirii, prin utilizarea metodelor de analiză și descoperire a informațiilor, a instrumentelor de muncă intelectuale, specifice istoriei.

Prin studiul istoriei, prin utilizarea unui limbaj adecvat, la nivelul gimnaziului elevul trebuie:

- să se orienteze în timp și să-și formeze reprezentări coerente despre timpul istoric;
- să recunoască tipurile de surse istorice și modalitățile de folosire a acestora, prin raportare la epoca despre care se dau informații;
- să cunoască și să stăpânească informații despre evenimente, personalități, epoci istorice, domenii ale activității umane în conexiunile lor despre structura și modalitatea de organizare;
- să identifice ideile, motivele, interesele indivizilor și grupurilor umane în acțiune, să sesizeze posibilitățile și limitele acestora în trecut și în prezent;
- să capete deprinderea de a identifica deosebiri dintre interpretările date unui eveniment la nivelul unei epoci sau în epoci diferite;
- să înțeleagă și să folosească noțiunea de **civilizație** în diversitatea sa în spațiu și timp și ca o realitate complexă la nivelul unor comunicări diferite;
- să conștientizeze apartenența sa la un spațiu istoric și de cultură, prin cunoașterea istoriei comunității din care face parte și a factorilor de integrare a acestora în istoria mondială, universală;
- să alcătuiască, pe baza terminologiei de specialitate, un discurs argumentat, în care să fie articulate cunoștințele despre o problemă istorică.

II Obiective de referință și activități de învățământ pentru clasa a V-a

A. TIMPUL ISTORIC

Nr. crt.	Domenii urmărite de activitatea didactică	Obiective	Activități de învățare
I	Cunoștințe și capacități vizând procesul înțelegerii		
1.	Termeni și concepte legate de perceperea timpului	<ul style="list-style-type: none"> - Să ordoneze, pe principiul "mai vechi/mai nou" imagini (foto), monede, fapte ale vieții cotidiene și evenimente istorice, unele în raport cu celelalte, folosind expresii, precum: <i>înainte, după, în timp ce, consecutiv, simultan</i>; - să cunoască marile epoci istorice în succesiunea lor cronologică; - să opereze cu unități de măsură a timpului în istorie (an, deceniu, secol, mileniu); - să definească noțiunea de calendar și să cunoască principalele calendare: grecesc, roman, dacic. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exprimare a evenimentelor cu ajutorul unor cuvinte specifice; - prezentarea cronologică a unor evenimente din istoria familiei.
2.	Citirea și interpretarea instrumentelor grafice	<ul style="list-style-type: none"> - să fie capabil să citească și să realizeze axe și tabele cronologice, în care să încadreze evenimentele discutate în lecții; - să reprezinte grafic diferite durate de timp. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de stabilire a ordinii logice a unor evenimente; - ordonarea mai multor evenimente pe o axă a timpului; - exerciții de citire a unor fraze cronologice, grafice, tablouri sinoptice.
3.	Utilizarea izvoarelor istorice	<ul style="list-style-type: none"> - să identifice în textele și documentele istorice, exprimări legate de cronologie, relația cauză-efed, acțiune-consecință. 	<ul style="list-style-type: none"> - citirea și comentarea textelor istorice.
II.	Motivații și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> - să manifeste curiozitate pentru înțelegerea timpului istoric. 	<ul style="list-style-type: none"> - consemnarea, într-un jurnal al clasei, a evenimentelor importante ale clasei.

B. ÎNȚELEGEREA ȘI REPREZENTAREA SPAȚIULUI ISTORIC

10

CURRICULUM ȘCOLAR, ISTORIE, clasa a V-a

Nr. crt.	Domenii urmărite de activitatea didactică	Obiective	Activități de învățare
I	Cunoștințe și capacități vizând procesul înțelegerii		
1.	Citirea și interpretarea hărții	<ul style="list-style-type: none"> - să recunoască diferitele tipuri de hărți și caracteristicile lor; - să citească corect harta istorică (legendă, colorit, contur) și să o definească drept un document istoric; - să expună informațiile dobândite prin citirea documentelor cartografice; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de citire a hărților istorice; - exerciții de localizare a evenimentelor desfășurate în același timp.
2.	Realizarea de hărți	<ul style="list-style-type: none"> - să realizeze hărți istorice și să înregistreze pe conturul lor unele date; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de amplasare pe o hartă "albă" a unor evenimente studiate;
3.	Interpretarea relațiilor spațiale	<ul style="list-style-type: none"> - să identifice și să exprime elementele de asemănare și de deosebire între spațiul istoric și cel geografic; - să descrie relația între om și spațiul istoric și geografic în epocile studiate. 	<ul style="list-style-type: none"> - înregistrarea elementelor componente ale spațiului istoric local; - observarea relației om/mediu în plan local și național.
II.	Motivații și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> - să demonstreze interes față de înțelegerea spațiului istoric. 	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la acțiuni culturale și civice locale.

C. CUNOAȘTEREA ȘI UTILIZAREA IZVOARELOR ISTORICE

Nr. crt.	Domenii urmărite de activitatea didactică	Obiective	Activități de învățare
I	Cunoștințe și capacități vizând procesul înțelegerii		
1.	Identificarea izvoarelor istorice	<ul style="list-style-type: none"> - să redea înțelesul termenilor: document, mărturie, izvor istoric, sursă istorică; - să identifice și să descrie natura documentului istoric cu care lucrează, în cadrul unei clasificări simple 	<ul style="list-style-type: none"> - studierea și descrierea uneltelor, armelor, podoabelor vechi; - citirea și comentarea documentelor vechi.
2.	Analiza și interpretarea izvoarelor istorice	<ul style="list-style-type: none"> - să folosească datele ce însoțesc un document pentru a-l situa în spațiu și timp; - să comunice datele (informațiile) dobândite din diferite tipuri de documente istorice; 	<ul style="list-style-type: none"> - construirea de întrebări în legătură cu obiecte vechi ale familiei; - observarea și comentarea unor materiale iconografice.
3.	Determinarea corespondențelor temporale	<ul style="list-style-type: none"> - să identifice, printr-o schemă de lucru, informațiile identice din mai multe documente istorice de același tip; - să descrie relația dintre o comunitate umană și spațiul geografic și istoric într-o epocă istorică determinantă. 	<ul style="list-style-type: none"> - explicarea utilității izvoarelor istorice.
II.	Motivații și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> - să manifeste interes pentru căutarea și păstrarea izvoarelor istorice. 	<ul style="list-style-type: none"> - vizitarea muzeelor pentru observarea materialului arheologic și de arhivă

D. ÎNSUȘIREA ȘI UTILIZAREA LIMBAJULUI DE SPECIALITATE ÎN COMUNICAREA CUNOȘTINȚELOR

12

CURRICULUM ȘCOLAR, ISTORIE, clasa a V-a

Nr. crt.	Domenii urmărite de activitatea didactică	Obiective	Activități de învățare
I	Cunoștințe și capacități vizând procesul înțelegerii		
1.	Construirea și utilizarea vocabularului de specialitate	<ul style="list-style-type: none"> - să definească în mod adecvat, conceptele și termenii tehnici impuși de descrierea epocilor istorice studiate; - să folosească corect tehnologia istorică însușită; 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de definire și folosire adecvată a termenilor istorici.
2.	Construirea unui discurs scris sau oral	<ul style="list-style-type: none"> - să redea, prin cuvinte proprii, conținutul unui document istoric studiat; - să utilizeze, conform propriilor aptitudini, diferite tipuri de comunicare a modului în care înțelege să redea aspectele trecutului; - să rezolve diferite tipuri de chestionare și teste; - să formuleze clar întrebări pornind de la problematica studiată; 	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea de eseuri care să conțină termeni istorici adecvați; - exerciții de selectare a sensului corect al termenilor istorici.
II.	Motivații și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> - să manifeste stăpânire de sine și detașare în comunicarea orală; - să manifeste interes pentru redactarea corectă a unui discurs scris. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de folosire adecvată a termenilor care și-au schimbat semnificația inițială

E. ÎNȚELEGEREA CAUZALITĂȚII ȘI SCHIMBĂRII ÎN ISTORIE

Nr. crt.	Domenii urmărite de activitatea didactică	Obiective	Activități de învățare
I	Cunoștințe și capacități vizând procesul înțelegerii		
1.	Relația cauză-efect	<ul style="list-style-type: none"> - să prezinte motivări ale propriilor acțiuni și să propună pe cele ale acțiunilor oamenilor pe care îi observă; - să distingă cauzele unui eveniment istoric; - să demonstreze că acțiunile omului pot avea mai mult decât o cauză și pot genera mai mult decât o consecință. 	<ul style="list-style-type: none"> - construirea de întrebări în legătură cu evenimente din viața personală și a familiei; - exerciții de ierarhizare a cauzelor unui eveniment sau proces istoric; - compararea cauzelor mai multor evenimente petrecute în același timp.
2.	Determinarea corespondențelor	<ul style="list-style-type: none"> - să releve rolul individului și a comunității în procesele de schimbare a societății; - să observe și să descrie tipurile de schimbări intervenite într-o perioadă mai lungă sau mai scurtă în viața cotidiană a oamenilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - compararea unor aspecte ale societăților istorice.
II.	Motivații și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> - să aprecieze rolul oamenilor în procesul schimbării istoriei. 	<ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea de biografii și portrete ale personalităților istorice.

F. DESCRIEREA ȘI INTERPRETAREA UNEI SITUAȚII ISTORICE

Nr. crt.	Domenii urmărite de activitatea didactică	Obiective	Activități de învățare
I	Cunoștințe și capacități vizând procesul înțelegerii		
1.	Identificarea și caracterizarea faptului istoric	<ul style="list-style-type: none"> - să expună caracteristicile epocilor istorice studiate; - să exprime înțelegerea aspectelor particulare ale epocilor istorice; - să descrie, un eveniment istoric în mod liber, folosind date, locuri și personaje; 	<ul style="list-style-type: none"> - imaginarea de dialoguri între personalități istorice; - asumarea rolului unei personalități istorice; - compararea mai multor documente care prezintă aceeași problemă istorică;
2.	Interpretarea informației	<ul style="list-style-type: none"> - să recunoască existența mai multor versiuni asupra aceluiași eveniment. 	<ul style="list-style-type: none"> - folosirea jocului de simulare în prezentarea unor evenimente istorice; - vizionarea unor filme didactice și comentarea acestora
II.	Motivații și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> - să demonstreze o atitudine civică; 	<ul style="list-style-type: none"> - participarea la proiecte și acțiuni colective.

G. ÎNSUȘIREA DEPRINDERILOR DE MUNCA INTELLECTUALĂ ȘI DEZVOLTAREA CAPACITAȚII DE INVESTIGAȚIE

Nr. crt.	Domenii urmărite de activitatea didactică	Obiective	Activități de învățare
I	Cunoștințe și capacități vizând procesul înțelegerii		
1.	Identificarea și utilizarea informației	<ul style="list-style-type: none"> - sa-și formeze un sistem propriu și coerent de notare a informațiilor transmise de către profesor; - sa realizeze o lectură corectă și eficientă a manualului de istorie; - să selecteze ideile principale din textul istoric și să le comenteze; - să întocmească fișe, scheme, tabele, în care să noteze informațiile identice din mai multe texte sau documente istorice; - să utilizeze corect instrumentele de lucru - dicționarul istoric, atlasul istoric, culegerile de documente; - să cunoască și să înțeleagă aparatul critic pentru lectură corectă a textului istoric. 	<ul style="list-style-type: none"> - consultarea unor lucrări de referință (dicționare, bibliografie); - alcătuirea unui glosar de termeni; ✓ - exerciții de identificare a problemelor principale existente într-un text; - citirea și comentarea textelor din manual; - alcătuirea fișelor de lectură; - alcătuirea unui plan de investigație.
II.	Motivații și atitudini	<ul style="list-style-type: none"> - să aibă o atitudine pozitivă față de activitatea intelectuală personală și cea a grupului. 	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea de proiecte personale și de grup.

REPARTIȚIA ORELOR

Număr ore predare-învățare	50
Număr ore la dispoziția profesorului	18
TOTAL	68

III. CONȚINUTUL ÎNVĂȚĂRII**0. INTRODUCERE ÎN STUDIUL ISTORIEI 3 ORE**

- 0.1. Domenii prevalente: mediul înconjurător, cultură;
- 0.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:
- definirea istoriei, scrierea istoriei, metodele și rolul ei;
  - omul și mediul (definirea problematicii și a raportului om-mediul)
  - cronologie: definiție, tipuri (mileniu, secol, deceniu, epocă, eră, olimpiadă, anul de la Facerea Lumii, î.d.Chr./d.Chr.);
  - izvoarele istoriei;
  - cultură materială și cultură spirituală;
  - marile zone de apariție a civilizației.

PARTEA I - PREISTORIA UMANITĂȚII 4 ORE**1.1. Omul**

- 1.1.1. Domenii prevalente: mediul înconjurător, societate;
- 1.1.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:
- apariția, evoluția și răspândirea omului;
  - factori care influențează acest proces (climă, relief, faună și floră, cultura materială).

1.2. Unelte, arme și ocupații

- 1.2.1. Domenii prevalente: economie, societate;
- 1.2.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins: focul, hrană, îmbrăcăminte, sedentarizarea, locuința.
- evoluția uneltelor, a ceramicii și a așezărilor.

1.3. Grupul

- 1.3.1. Domenii prevalente: societate
- 1.3.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:
- familie, vecini, relație de rudenie, căsătorie, proprietate comună;
  - activități comunitare;
  - mobilitatea grupurilor umane.
- 1.3.3. Conținuturi: studiu de caz
- populațiile primitive în epoca contemporană

1.4. Viața spirituală

1.4.1. Domenii prevalente: cultură, societate.

1.4.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- credința religioasă, monoteism, politeism, divinități zoomorfe/ antropomorfe, artă rupestră, pictură;
- cultele religioase: cultul vânătorii, cultul fertilității, fecundității, cultele solare, magie, sanctuar.

PARTEA A II-A - CIVILIZAȚII ALE ANTICHITĂȚII

6 ORE

2. ORIENTUL ANTIC

2.1. Omul și mediul

2.1.1. Domenii prevalente: mediul înconjurător, economie.

2.1.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- sedentarizare, desecare, defrișare, sistem de irigații, exploatare a resurselor, densitate a populației, agricultură, păstorit, revărsări ciclice, meșteșug, troc, comerț, monedă, căi de comunicație.

2.1.3. Conținuturi:

- prezentarea și comentarea formelor de relief, a cursurilor de apă, a repartiției resurselor, a zonelor climatice;
- popoarele Orientului antic;
- studiu de caz (opțional): Sumer, Egipt, Persia, China, Palestina.

Orașe-state, regate și imperii în Orientul antic

2.2. Orașe-state

2.2.1. Domenii prevalente: economie, instituții.

2.2.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- oraș-stat, urbanism, sclavaj, funcționari, rege, divinitate patronatoare, război, tribut comunitar, om liber, cod de legi;
- proprietatea asupra solului, viața de zi cu zi (locuință, hrană, îmbrăcăminte).

2.2.3. Conținuturi:

- cunoașterea izvoarelor istorice pe baza cărora se poate reconstitui istoria orașelor-state; prezentarea reconstituirilor făcute unui oraș din Orientul Antic;
- studiu de caz (opțional): un atelier, comerțul, războiul, suveranul.

2.3. Imperii

2.3.1. Domenii prevalente: economie, societate, instituții.

2.3.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- imperiu, satrapie, nomă, dinastie, tribut, monarh, centralism, anarhie, aparat funcționăresc, cult imperial, represalii, care de luptă;
- geneza imperiilor, decadența acestora, cauzele eșecului și cauzele anarhiei/centralismului, influența poziției geografice;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

2.3.3. Conținuturi (opțional):

- Egipt, Persia, China, India.

studiu de caz: regatul lui Solomon, titulaturi regale (Ramses al II-lea, Darius, Ashoka).

2.4. ~~Moștenirea~~ **Moștenirea culturală a Orientului Antic**

2.4.1. Domenii prevalente: cultura.

2.4.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- cultură, scriere, alfabet, hieroglifice, ideograme, cuneiforme, tăblițe de lut, papirus, știință, monoteism, politeism, cult oficial, arhitectură, ziggurat, piramidă, templu, frescă, mozaic, sculptură, basoreliev

2.4.3. Conținuturi:

- școala, știință, arhitectura, literatura, codurile de legi;
- studiu de caz (opțional); piramidele, Babilonul, templul de la Luxor, mormântul lui Tutankamon, școală sumeriană, codul de legi al lui Hammurabi, Persepolis

3. **GRECIA ANTICĂ**

10 ORE

3.1. **Omul și mediul**

3.1.1. Domenii prevalente: mediul înconjurător, economie.

3.1.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- relația dintre repartitia uscatului și a apei și localizarea cetăților grecești cu ocupațiile, cu sistemul de comunicații, cu densitatea de locuire.

3.1.3. Conținuturi:

- caracteristici geografice ale Greciei; analiza împărțirii solului în Magna Graecia.

3.2. **Lumea miceniană. Grecia arhaică**

3.2.1. Domenii prevalente: societate, economie.

3.2.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- epopee, erou, doriens;
- război troian, invazie doriană.

3.2.3. Conținuturi:

- cunoașterea izvoarelor istorice "Iliada" și "Odiseea" (războiul, organizarea gospodăriei, căutarea pământului natal):

3.3. **Formarea polis-ului și a democrației. Colonizarea greacă**

3.3.1. Domenii prevalente: economie, cultură.

3.3.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- polis, democrație, areopag, strateg, ecclesia, agora, acropole, tiranie, cetățean, sclav, oratorie, perieci, hiloti, datorie bănească;
- colonizare, schimb cultural, barbari, colonie, metropolă, meteci;
- raporturile dintre colonii și metropolă;
- criterii de împărțire a societății: averea și originea;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

3.3.3. Conținuturi:

- sfera colonizării, raporturile cu barbarii, cauzele colonizării, rezultatele acesteia;
- reformele lui Solon și Clistene, cauzele tensiunilor în cetate, statutul de cetățean;
- studiu de caz (opțional): construcțiile de pe Acropole, fondarea unei colonii, coloniile grecești din Dobrogea, Herodot despre geto-daci.

3.4. Lumea greacă a secolului al V-lea**3.4.1. Domenii prevalente: societate, instituții****3.4.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:**

- ostracismul, plata funcțiilor, tragerea la sorti, hoplit, ligă (alianță politico-militară);
- modelul democratic și modelul aristocratic; Atena și Sparta;
- serviciul militar, purtarea războiului;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

3.4.3. Conținuturi:

- războaiele persane;
- o zi în Agora;
- epoca lui Pericle;
- studiu de caz: bătălia de la Maraton, războiul peloponesiac.

3.5. Criza lumii grecești. Lumea elenistică**3.5.1. Domenii prevalente: economie, cultură****3.5.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:**

- mercenar, falangă, elenism, diadohi, regate elenistice;
- criza cetății grecești, modificări în purtarea războiului;
- regatele elenistice.

3.5.3. Conținuturi:

- cunoașterea izvoarelor istorice ("Anabasis"), structura regatului și a imperiului macedonean;
- studiu de caz: organizarea falangei macedonene, istoria unui regat elenistic (opțional) - Egiptul, Macedonia.

3.6. Cultura greacă și elenistică**3.6.1. Domenii prevalente: cultură, instituții****3.6.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:**

- artele: arhitectura, sculptura, stilurile artistice, cunoașterea științifice, scrierea istoriei;
- teatrul în societatea greacă;
- divinitățile, sărbătorile;
- cunoașterea izvoarelor istorice

3.6.3. Conținuturi:

- analiza unui templu, a ceramicii pictate (scene de ceremonii), texte de epocă, analiza unor sărbători;
- educația; statutul femeii;
- studiu de caz (opțional): Parthenonul, Laocoon, Discobolul, Venus din Milo.

4. LUMEA TRACICĂ. GETO-DACII**4 ORE****4.1. Tracii**

4.1.1. Domenii prevalente: economie, societate, instituții, raportul cu mediul.

4.1.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- localizare, geneză, așezări, ocupații;
- familia, aristocrația, regalitatea, divinitățile;
- raporturile cu lumea greacă și lumea romană;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

4.2. Lumea geto-dacă. Dacia în epoca metalelor

4.2.1. Domenii prevalente: economic, social, politic, raportul cu mediul.

4.2.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- tarabostes, comati, tumul, tezaur; indo-europenizare;
- localizare, geneză, viața economică, societatea, apariția cetățenilor, uniunile de triburi;
- contactele cu lumea greacă și cu lumea romană;
- divinitățile, așezările, cultura materială și spirituală.
- cunoașterea izvoarelor istorice.

4.2.3. Conținuturi:

- studiu de caz (opțional): structura unei cetăți, apariția și evoluția monedei, uneltele de metal și metalurgia;
- elemente ale istoriei dacilor până în secolul I î.e.n.

4.3. Statul dac

4.3.1. Domenii prevalente: societate, instituții, politic.

4.3.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- regalitate, teritoriu;
- mecanismele de apariție, campaniile militare și statutul diferitelor teritorii, cauzele dezmembrării;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

4.3.3. Conținuturi:

- Burebista;
- raporturile cu lumea barbară, cu grecii și romanii;
- studiu de caz (opțional): Sarmizegetusa.

5. LUMEA ROMANĂ**10 ORE****5.1. Omul și mediul**

5.1.1. Domenii prevalente: economie, mediul înconjurător.

5.1.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- varietatea factorilor geografici și climatici, resursele agricole și de materii prime, rețelele de transport;

5.2. Roma regală

5.2.1. Domenii prevalente: social, instituțional.

5.2.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- senat, centurie, decurie, trib, aristocrație funciară, populus, plebe, patriciat, republică, magistraturi;
- conflictul dintre etrusci și latini, conflictul dintre regalitate și patriciat;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

5.3. Republica romană - de la o putere locală la o putere regională**5.3.1. Domenii prevalente: economic, social, instituțional, politic.****5.3.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:**

- consul, tribun al poporului, Legile celor 12 Table, praetor, proprae-tor, senator, secesiune, provincie, legiune, cohortă, ală, cavaleri;
- războaiele din Peninsulă, conflictele interne, cristalizarea celor două tabere (optimații și popularii);
- războaiele punice, organizarea primelor provincii, structurarea rețelilor de aprovizionare a Romei, rolul Romei în epoci;
- tensiunile interne (fratii Grachus) și accentuarea conflictului dintre optimați și populari, reforma rurală;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

5.4. Criza și sfârșitul republicii. Principatul**5.4.1. Domenii prevalente: economic, instituțional.****5.4.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:**

- triumvirat, dictatură, prosciere, război civil, părinte al patriei, adopțiune, cumul de funcții, imperator, pretorien, principe, principat;
- extinderea cuceririlor și rolul armatei (reforma lui Marius);
- criza instituțiilor republicane.

5.4.3. Conținuturi

- creșterea autorității și a puterii unor personalități (Marius și Sulla); războaiele civile; triumviratele;
- modificările introduse de Caesar și Octavianus;
- simbolistica imperială.

5.5. Imperiul Roman în timpul domniei lui Traian**5.5.1. Domenii prevalente: economic, politic, social, instituțional, cultural.****5.5.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:**

- transformările economice și social-politice din Imperiul Roman
- administrația, unitatea imperiului, provinciile, orașele, romanizarea, castru, municipia, colonia, collegia, terma, mercurial;
- instituțiile politice "Pax Romana" (Pacea Romană);
- viața de zi cu zi.

5.5.3. Conținuturi:

- studiu de caz: Dacia în contextul lumii romane

6. CULTURA ROMANĂ

6.1. Domenii prevalente: cultural, ideologic.

6.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- arhitectură (viaduct, arc, cupolă, forum, biserică, val, apeduct, filosofie, artă, influența culturii grecești și a elementelor orientale; influența culturii și civilizației romane;
- imperiu, reacții de respingere și cultura populară romană;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

PARTEA A III-A - SFÂRȘITUL ANTICHITĂȚII

5 ORE

7. IMPERIUL ROMAN (SECOLELE III-IV). MIGRAȚIILE POPULAȚIILOR

7.1. Domenii prevalente: economic, politic, instituții;

7.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- anarhie militară, migrație a popoarelor, uzurpare, federații, criză monetară, inflație, dominat, barbarizarea armatei, patronat, colonat;
- înfrângerile militare și retragerea din provincii;
- încercări de reformă; dominatul;
- schimbări sociale și economice la nivelul imperiului (ruralizarea economiei)

7.3. Conținuturi:

- caracterul unitar al romanității balcanice; continuarea romanizării;
- studiu de caz: nordul Dunării, Dobrogea, germanii.

8. APARIȚIA ȘI RĂSPÂNDIREA CREȘTINISMULUI

8.1. Domenii prevalente: instituțional, cultural, ideologic.

8.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- religie oficială/liberă, persecuții, conciliu ecumenic, martiri, apostoli, misionarism, creștinare;
- reformele lui Constantin cel Mare; apropierea dintre Imperiu și Biserică;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

**PARTEA A IV-a - DIVERSITATEA LUMII ÎN
MILENIUL I d.Hr.****8 ORE****9. GENEZA LUMII MEDIEVALE****9.1. Omul și mediul**

9.1.1. Domenii prevalente: mediul înconjurător, demografie, economie.

9.1.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- varietatea factorilor geografici și climatici (zona europeană și orientală);
- teren agricol, vegetație, păduri, resurse naturale;
- scădere demografică, mișcări de populații;
- așezări rurale, urbane, ruralizare;
- vestimentație, locuințe;
- sedentarism, migrație, agricultură, meșesuguri casnice, păstorit, troc, monedă, schimb, căi de comunicație și mijloace de transport.

9.1.3. Conținuturi:

- caracterizare economică și demografică a Europei și Orientului Apropiat în sec. V-VI.

9.2. Menținerea Imperiului Roman de Răsărit

9.2.1. Domenii prevalente: economie, instituții, societate.

9.2.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- poziție geografică, resurse, legături comerciale, agricultură, meșesuguri;
- menținerea orașelor și rolul lor;
- sclavaj, orășenime, țărănime liberă, răscoală;
- administrație, armată, sistem de fortificații;
- cod de legi;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

9.3.3. Conținuturi:

- Codul lui Justinian, încercări de refacere a imperiului; politica de cucerire;
- raporturile cu barbarii și statele vecine.
- studiu de caz: Constantinopolul

9.4. Constituirea regatelor barbare și consecințele sale

9.4.1. Domenii prevalente: economie, societate, instituții.

9.4.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- patronat, colonat, noii stăpâni ai pământului, țărănime liberă, țărănime aservită, regalitate barbară, aristocrație militară, curte regală itinerantă;
- izolare economică (economie închisă);
- rolul Bisericii.

9.4.3. Continuturi:

- formarea de noi popoare europene;
- caracteristici ale regatelor barbare;
- studii de caz (opțional): Statul franc, Imperiul Carolingian, regatul englez, regatul maghiar.

9.5. Romanitatea nord-dunăreană. Etnogeneza românească. Primele formațiuni statale

9.5.1. Domenii prevalente: demografie, economie, societate, instituții.

9.5.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- continuitate, etneneză, autohtoni, migratori, asimilare, conviețuire, toponimie, hidronimie;
- legături cu romanitatea sud-dunăreană, stăpânirea romană în Dobrogea;
- creștinare, populație romanizată, limbă romanică;
- agricultură, comerț, păstorit, meșteșuguri;
- obști sătești, romanii populare, cnezaț, voievodat, cneaz, voievod;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

9.5.3. Conținuturi:

- etnogeneza românească (similarități și deosebiri față de alte procese de etneneză);
- de la obști sătești la primele formațiuni politice românești (pornind de la studiu de document).

9.6. Lumea slavă

9.6.1. Domenii prevalente: demografie, economie, societate, instituții.

9.6.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- sedentarizare, autohtoni, migratori, asimilare, limbi slave;
- creștinare;
- relații gentilice, țărâtime aservită, boierime;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

9.6.3. Conținuturi:

- studiu de caz (opțional): Rusia Kieveană; Primul Țarat Bulgar.

9.7. Lumea arabă

9.7.1. Domenii prevalente: economic, social, politic, cultural, instituțional, militar, ideologic

9.7.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- populație nomadă/ populație sedentară; așezări rurale, orașe, aristocrație, calif/califat, dinastie, islamism, război sfânt, expansiune teritorială, hegiră, moschee;

- poziție geografică, resurse naturale;
- păstorit, agricultură, comerț, meșteșuguri;
- Coranul - cartea fundamentală a religiei islamice;
- cultura islamică;
- cunoașterea izvoarelor istorice.

9.7.3. Conținuturi:

- formarea și expansiunea statului arab;
- Coranul, studiu de caz: Mecca.

9.8. Biserica și cultura

9.8.1. Domenii prevalente: ideologie, cultură, religie.

9.8.2. Termeni istorici, concepte, probleme de atins:

- decăderea orașelor ca centre de cultură;
- biserica - focar de cultură, mănăstirile;
- școli, învățământ, scriere, știință și artă;
- cultură religioasă, cultură laică (populară), limbă de cultură;
- personalități ale culturii;
- Biblia - cartea fundamentală a creștinismului;

LECȚII DE SINTEZĂ

(cel puțin două, de preferat intercalate între celelalte teme)

1. Moștenirea preistoriei
2. Lumea la începuturile agriculturii
3. Lumea în anul I d.Hr.
4. Viața de zi cu zi a copiilor în antichitate (Sumer, Atena, Roma, Gallia)
5. Omul și natura
6. A-ți face casa
7. A fi soldat
8. Cetățeanul
9. Agricultorul
10. Meșteșugarul
11. Religii în antichitate
12. Omul antichității
13. Moștenirea antichității
14. Europa de la căderea Romei la anul 1000
15. Evoluția scrierii